Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Eduskunnan talousvaliokunta
talousvaliokunta@eduskunta.fi

Lausunto
7.5.2025

Viite: E 17/2025 vp

Asia: Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto: kohtuuhintaisen energian toimintasuunnitelma

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) tulkitsee valtioneuvoston E-selvityksen kanssa yhtenevästi, että Euroopan komission julkaisema kohtuuhintaisen energian toimintasuunnitelma on laaja-alainen mutta lopulta kuitenkin ylätasoinen eikä esitä velvoittavia toimenpiteitä, vaan julkaisun voi käsittää työsuunnitelmaksi tulevasta. Suunnitelmassa kuitenkin mainitaan useita tulevia uudistuksia, joista osa olisi toteutuessaan myös lainsäädäntöehdotuksia.

Toimintasuunnitelma sisältää useita viittauksia sähkön siirtomaksuihin, siirtoyhteyksiin ja sähköjärjestelmän joustavuuteen. Komissio näkee myös siirtoverkkojen, energian varastoinnin ja uusiutuvan energian hankkeiden lupamenettelyjen lyhentämisen välttämättömänä. Kuluttajien energiakustannuksia halutaan puolestaan laskea joko suoraan tai energiatehokkuuden kautta, ja energiaverodirektiivin valmistelun yhteydessä on määrä julkaista suositus etenkin sähköveron laskemiseksi. Lisäksi viitataan tuleviin keinoihin vähentää energiaköyhyyttä energiatehokkuuden ja energiayhteisöjen kautta sekä jonkinlaisiin uusiin tukiin energiatehokkuushankkeille. Kaasumarkkinoiden yhteydessä mainitaan valmius tukea jäsenmaita luomaan valtiontukimekanismeja, joilla hillittäisiin sähkön hintapiikkejä esimerkiksi puuttumalla siihen, miten korkea kaasun hinta usein määrittää sähkön hintaa (EU:ssa keskimäärin). Toimintasuunnitelma sisältää myös viittauksia erilaisten sopimusten edistämiseen ja mainitsee PPA-, CFD- ja kolmikantasopimukset (Broad tripartite contract).

Vielä ei kuitenkaan tiedetä, miten toimenpide-ehdotukset toteutettaisiin käytännössä.

Valtioneuvoston E-selvityksen mukaisesti TEM pitää kohtuuhintaisen energian toimintasuunnitelmaa tervetulleena ja tulkitsee, että suunnitelman lähtökohtana on markkinaehtoisuus ja teknologianeutraalius, mikä on erinomainen lähestymistapa. Samaa lähestymistapaa tulisi noudattaa myös kaikissa suunnitelman pohjalta myöhemmin annettavissa konkreettisissa esityksissä.

TEM katsoo, että puhtaan energian investointeja tulee edelleen edistää. Uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden toimien prioriteettina tulee olla fossiilisten polttoaineiden käytön vähentäminen, mutta tarvetta nykyistä tarkemmalle sääntelylle tulisi harkita tarkkaan.

TEM pitää tervetulleena, että komissio kiinnittää huomiota sähköverkkojen kehittämiseen ja niiden tärkeään osuuteen puhtaan siirtymän mahdollistamisessa, kunhan edellä mainitut tavoitteet eivät johda liian kapeaan ja velvoittavaan sääntelyyn.

Jäsenvaltioilta ei tulisi vaatia velvoittavia energiatehokkuustoimenpiteitä energiaköyhyyden helpottamiseksi. EU:n sähködirektiivi mahdollistaa energiaköyhyyden hoitamisen yleisen sosiaalipolitiikan kautta, mikä vastaa Suomen nykyistä lähestymistapaa.

TEM pitää energiaverodirektiiviuudistuksen keskeisiä tavoitteita oikeansuuntaisina sisämarkkinoiden toiminnan parantamiseksi, päästöohjauksen tehostamiseksi ja verotuottojen turvaamiseksi mutta korostaa E-selvityksen mukaisesti, että päätös verotasosta kuuluu jäsenvaltioiden verosuvereniteetin piiriin.

PPA-, CfD- ja kolmikantasopimusten osalta TEM katsoo, että sopimusten edistämisen ei kuitenkaan tulisi tarkoittaa tai edes kannustaa merkittävien valtiontukien jakamiseen tai muuhun markkinaehtoisuudesta poikkeavaan toimintaan. Ylipäätään merkittävää markkinoihin puuttumista tulisi välttää. TEM ei kannata esimerkiksi dynaamisia hintakattoja tai Iberian mallia, jotka olisivat ristiriidassa markkinaehtoisuuden kanssa. Pohjoismainen sähkömarkkina on hyvä esimerkki puhtaasta siirtymästä markkinaehtoisesti.

Petri Hirvonen
erityisasiantuntija
petri.hirvonen@gov.fi
+358503279350